

Sport- en beweegnorm voor de openbare ruimte

Verkenning voor de gemeente Groningen

Februari 2025

Samenvatting rapport

1. Samenvatting rapport

De gemeente Groningen heeft, via de Beweegalliantie, BMC gevraagd om ondersteuning bij het doorontwikkelen van de referentienorm voor sport en bewegen in de openbare ruimte. De opdracht bestond uit twee delen:

1. de huidige referentienorm van Groningen toetsen aan de nieuwe [landelijke vuistregels Bewegen van het RIVM](#) en waar nodig aanscherpen;
2. een instrument ontwikkelen dat inzicht geeft in de investerings- en beheerkosten van voorzieningen per vierkante meter.

Op dit moment hanteert Groningen een norm van 1000 m² sport- en beweegaanleidingen in de openbare ruimte per 1000 woningen. Deze norm – constateren wij in het rapport – is vrij exclusief: elementen zoals speeltuinen, wandel- en fietspaden en natuurgrasveldjes tellen nu niet mee, terwijl ze wel bewegen stimuleren. Het beleid onderschrijft het belang van de nabijheid, maar de norm stuurt op de hoeveelheid vierkante meters en zegt niets over waar deze sport- en beweegaanleidingen zouden moeten liggen. Hierdoor ontbreekt de garantie dat een speel- of sportplek daadwerkelijk bereikbaar is. Daarnaast houdt de huidige norm onvoldoende rekening met de verschillen tussen de drie woonmilieus die in Groningen worden gehanteerd. In het rapport aan Groningen hebben we naast inzicht in de landelijke vuistregels een overzicht gegeven van de normen en richtlijnen van andere gemeenten ten aanzien van de openbare ruimte.

[De RIVM-vuistregels](#) (in hoofdstuk 2 van deze samenvatting is een toelichting te vinden) adviseren dat 25% van de openbare ruimte primair ingericht moet zijn voor bewegen. Daarnaast hanteren zij afstandsnormen (bijvoorbeeld een speelplek voor jongeren tot 12 jaar binnen 200m). Uit de analyse blijkt dat Groningen als gehele gemeente de 25%-grens haalt. Echter, per woonmilieu zijn de verschillen groot. In het stedelijk gebied (binnenstad) is de ruimte schaars en staat de norm onder druk, terwijl in het dorpse milieu de kwantitatieve norm makkelijk wordt gehaald door de lagere dichtheid.

Het advies aan de gemeente Groningen is om de huidige norm te vervangen met normen die aansluiten bij de RIVM-vuistregels en daarin naast de hoeveelheid ruimte ook de nabijheid centraal te stellen:

- **Speelplek (0-12 jaar):** binnen 200 meter loopafstand.
- **Sportplek (12+):** binnen 400 meter loopafstand.
- **Beweeggroen:** binnen 300 meter toegang tot aaneengesloten beweeggroen (minimaal 1 ha).
- **Ruimteclaim:** minimaal 25% van de openbare ruimte inrichten als beweegvriendelijke omgeving.

Omdat 'one size fits all' niet werkt in de gemeente Groningen waar meerdere woonmilieus zijn, adviseren we per woonmilieu een gedifferentieerd kader:

- **Stedelijk:** streef naar ≥30% beweegvriendelijke inrichting (vanwege hoge druk en veel gebruikers). Focus hier op meervoudig ruimtegebruik en strikte afstandsnormen voor beweegvoorzieningen (200m/400m).
- **Groen-stedelijk:** streef naar ≥25% beweegvriendelijke ruimte. Hier is ruimte om functies evenwichtig te verdelen.
- **Dorps:** streef naar ≥20% beweegvriendelijke ruimte. Hier is de nabijheid in meters minder leidend vanwege hogere reisbereidheid; stuur hier vooral op de kwaliteit van routes, voorzieningen en netwerken en verbindingen.

Ten behoeve van deel 2 van de opdracht zijn verschillende leveranciers¹ gevraagd naar investerings- en beheerkosten, naar normbedragen en algemene kosten van beweegvoorzieningen in de openbare ruimte. De

¹ Stedon, Johan Cruyff Foundation, Griekspoor, Speelplan B.V., KSP, The Pump Factory, Nijha, Bureau Koppelaar, Krajicek Foundation, Boas Speeltoestellen, SNK Outdoor speel- & sportplaatsen, Jantje Beton.

algemene conclusie uit deze gesprekken is dat een redelijke raming pas gemaakt kan worden als er meer inzicht is in onder andere maatvoering, locatie, aantal toestellen en type (val)ondergronden.

En een meer realistisch beeld voor kosten is te verkrijgen als er parameters/kaders voor een speel- of sportplek door de gemeente worden gesteld. De verdeling die vaak wordt gezien:

- Blokplek: klein plekje op de hoek van de straat, geschikt voor de jongere kinderen bijv. 0-4 jarigen.
- Buurtplek: gemiddelde speelplek in een buurt, geschikt voor kinderen tot een jaar of 8-10.
- Wijkplek: grotere speel- en/of sportplek in/voor de wijk, geschikt voor een bredere doelgroep (verschillende leeftijden).
- Wijkoverstijgende plek: grotere speel- en/of sportplek in een wijk met wijkoverstijgende faciliteiten, geschikt voor een bredere doelgroep.
- Schoolplein: grotere plek ingericht in speelzones afgestemd op leeftijd.

In het rapport zelf hebben we overzichten van verschillende kosten voor dergelijke voorzieningen meegegeven.

Naar aanleiding van deze opdracht is BMC gestart met de ontwikkeling van een praktisch toepasbare tool (MapTable Beweegnormtool) die gebruikt kan worden in het gesprek met collega's van ruimtelijke afdelingen. Het doel is om ambities (vormgegeven vanuit beleid) concreet te maken en beter te verbinden aan ruimtelijke en financiële afwegingen bij gebiedsontwikkeling, herinrichting en woningbouw. Deze tool maakt inzichtelijk hoeveel beweegvriendelijke openbare ruimte aanwezig is, waar tekorten of knelpunten ontstaan en welke keuzes dat vraagt voor de inrichting van de openbare ruimte, met de RIVM-vuistregels als uitgangspunt. Daarmee ondersteunt de tool het gesprek 'aan de voorkant' van ruimtelijke plannen en helpt de tool om bewegen, spelen en sporten volwaardig mee te nemen in keuzes binnen de beschikbare ruimte. Meer informatie over deze tool is te vinden in de 'flyer MapTable Beweegtool'.

2. Toelichting vuistregels Bewegen

Achtergrond

Hoewel de Rijksoverheid de algemene ambitie heeft om een gezonde en beweegvriendelijke leefomgeving te stimuleren, wordt de ruimtelijke ordening in Nederland voornamelijk decentraal geregeld. Dit betekent dat er geen eenduidige harde, wettelijk vastgelegde nationale norm bestaat die gemeenten verplicht of stimuleert om een specifieke oppervlakte aan openbare sport- en beweegruimte te realiseren. De verantwoordelijkheid voor de invulling van ruimte voor sport, bewegen en spelen ligt grotendeels bij de lokale overheden, waarbij lokale financiële en politieke keuzes bepalend zijn. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) vindt dat op de lange termijn de ruimte voor sport en bewegen als noodzakelijke maatschappelijke voorziening moet worden gezien in de inrichting van dorpen en steden², omdat enerzijds de inrichting van de fysieke leefomgeving bepalend is voor het sport- en beweeggedrag van Nederlanders en er anderzijds een grote druk heerst op de ruimte door de samenkomst van urgente opgaven, zoals woningbouw, mobiliteit, energietransitie, klimaatverandering en natuur. Uit onderzoek blijkt dat ruimte voor sport en bewegen eerder zal afnemen dan toenemen zonder extra inzet³. VWS heeft aangegeven zorg te willen dragen voor voldoende ruimte waar gesport en bewogen kan worden. Dat betekent genoeg ruimte voor formele sportvoorzieningen én voldoende beweegvriendelijke leefomgeving (VWS, 2025).

Recent zijn er op landelijk niveau vuistregels ontwikkeld die als basis dienen voor lokale besluitvorming, met name om gezondheid mee te kunnen wegen in ruimtelijke afwegingen.

² Bron: VWS, [Kamerbrief beleidsplan toekomstbestendige sportinfrastructuur en ruimte voor sport en bewegen](#), oktober 2025

³ Bron: Urhahn, Platform 31 en Urban Dynamics in opdracht van VWS, [Ruimte geven aan sport en bewegen. Onderzoek naar de relatie tussen ruimte voor sport, bewegen en spelen en ruimtelijke ordeningsafwegingen](#), februari 2025

Landelijke vuistregels Bewegen van het RIVM

Het RIVM ontwikkelde in 2025 concrete en ruimtelijke vuistregels voor Bewegen, Groen en Ontmoeten⁴. Door die in te zetten, kunnen gemeenten of provincies bij de inrichting van de ruimte aandacht hebben voor gezondheid, zodat de gezonde leefomgeving beter vertaald kan worden naar/in het lokale ruimtelijke planproces.

De opgestelde vuistregels Bewegen zijn richtinggevend en geen harde normen, en zijn bedoeld als inspiratie en hulpmiddel voor het meenemen van gezondheid in ruimtelijke afwegingen.

Een gemeente kan hiermee eigen richtlijnen op buurtniveau vaststellen die passen bij de lokale context. Juist omdat niet iedere buurt en iedere gemeente gelijk zijn.

De vuistregels Bewegen (zie afbeelding) richten zich op 1) afstanden en op 2) de ruimtelijke verdeling om een beweegvriendelijke omgeving te creëren⁵.

Afbeelding: vuistregels Bewegen (RIVM)

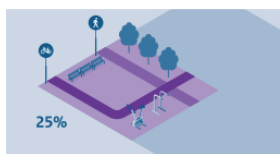
Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Aan de slag

Vuistregels Bewegen

Minimaal 25% van de openbare ruimte om te bewegen

Geef voldoende ruimte om te bewegen. Minimaal 25 procent is primair bedoeld voor bewegen, spelen en sporten in de openbare ruimte.

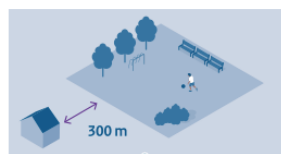
Binnen 200 meter speelplek voor jonge kinderen

Binnen 200 meter loop- of fietsafstand vanaf ieder huis is een speelplek, in de openbare ruimte, geschikt voor kinderen tot en met 12 jaar.

Binnen 300 meter aaneengesloten beweeggroen

Ieder huis heeft binnen 300 meter loop- of fietsafstand toegang tot aaneengesloten beweeggroen van minimaal 1 hectare.

Binnen 400 meter spelen of sporten voor iedereen ouder dan 12 jaar

Binnen 400 meter loop- of fietsafstand vanaf ieder huis is een speel- of sportplek, in de openbare ruimte, geschikt voor iedereen ouder dan 12 jaar.

Voorzieningen voor dagelijks leven op 800 meter

Ieder huis heeft dichtbij, binnen 800 meter loop- of fietsafstand, een supermarkt, huisartsenpraktijk, basisschool en OV-halte.

Diversiteit aan sportaccommodaties binnen 1500 meter

Ieder huis heeft binnen 1500 meter minimaal drie typen sportaccommodaties.

De vuistregels die gaan over afstanden zijn gebaseerd op de bereikbaarheid met de fiets of te voet. Het lopend of met de fiets bezoeken van voorzieningen is onderdeel van het stimuleren van beweeggedrag. In meer landelijke gebieden (zoals in het dorpse woonmilieu in Groningen) zijn afstanden tot voorzieningen vaak groter dan in meer stedelijk gebied. Toch is de ervaren bereikbaarheid bijna in heel Nederland hoog (RIVM, 2025). De hoge ervaren bereikbaarheid komt deels door het bezit van een rijbewijs, auto of e-bike. Gezien de grotere reisbereidheid van mensen die in meer landelijk gebied wonen, kunnen hier de afstanden tot beweeg- of speelvoorzieningen groter zijn. Maar ook hier – zo geeft het RIVM aan – heeft het de voorkeur dat deze op de fiets (hetzij e-bike) binnen acceptabele afstanden liggen. Pas als het echt niet anders kan, kan een gemeente overwegen om uit te gaan van autokilometers.

⁴ Bron: [Een gezonde inrichting van de openbare ruimte: vuistregels voor Bewegen, Groen en Ontmoeten, RIVM \(2025\)](#)

⁵ Bron: [Vuistregels Bewegen, RIVM \(2025\)](#)

De vuistregel die gaat over de ruimtelijke verdeling stelt dat in Nederland idealiter gemiddeld 25% van de openbare ruimte is ingericht voor bewegen, spelen en sporten. Dit is exclusief formele sportaccommodaties zoals sporthallen en -velden, maar omvat wel fiets- en voetpaden, speelplekken en openbare beweegpleinen (zoals multicourts, fitness-aanleidingen, Cruyff Courts), groen en pleintjes. Onderzoek van het RIVM (2025) toont namelijk aan dat een persoon die in een omgeving woont met minimaal 25% beweegvriendelijke openbare buitenruimte een verhoogde kans (van 7%) heeft om te voldoen aan de [beweegrichtlijn](#), in vergelijking met een persoon die niet in zo'n omgeving woont. Vanaf 20% ingerichte openbare ruimte voor bewegen, spelen en sporten neemt de kans al toe.

Als het gebied stedelijker is, dan is het gewenste percentage hoger, richting de 30%. Dit komt doordat er absoluut minder ruimte is, maar er meer gebruikers zijn, wat bredere fiets- en voetpaden vereist. Een hoger percentage openbare buitenruimte voor bewegen is dus nodig als er 1) minder openbare buitenruimte is en 2) er méér mensen in een gebied wonen.

Partners
in verbetering

BMC
RANDSTAD PROFESSIONAL

Databankweg 26D
3821 AL Amersfoort

Postbus 490
3800 AL Amersfoort

(033) 496 52 00
info@bmc.nl
www.bmc.nl

Namen adviseurs
Zedgar Veldhuizen
Naomi Boer
Jurrie Groenendijk

